

In de cijfers voor het havengebied van Rotterdam weerspiegelt zich de stormachtige groei van het Nederlandse bedrijfsleven in de vier decennia die sinds de Tweede Wereldoorlog zijn verstreken.

Nederland was vóór de Tweede Wereldoorlog in de eerste plaats een handelsland, in welks uitvoer agrarische produkten de eerste plaats innamen. Van een volwaardige industrialisatie was geen sprake; op die sector lag het accent bij de voedings- en genotmiddelen-industrie, bij de textielbedrijven en bij de scheepsbouw. Op de deelsector van de basis-industrie waren de Hoogovens te IJmuiden en de *Shell*-raffinaderij bij Rotterdam de grootste bedrijven. Nieuwe wegen werden aanvankelijk niet ingeslagen. Wat er na de bevrijding in het geplunderde land aan middelen beschikbaar was, werd gericht op de moeizame wederopbouw van een geschonden economie en op het herstel van Nederlands gezag in Indië. Direct en indirect had Indië vóór de oorlog naar schatting voor ongeveer een zevende van het nationaal inkomen zorggedragen. Dat inkomen was aan het einde van de bezetting vrijwel gehalveerd – er werd vertrouwd dat, als dat gezagsherstel in Indië lukte, Nederland weer de Indische grondstoffen op de wereldmarkt zou kunnen afzetten. Hoewel de soevereiniteitsoverdracht, eind '49, het Nederlandse bedrijfsleven in de Indische archipel vooreerst ongemoeid liet (de Nederlandse bedrijven werden er pas in '57 genationaliseerd), was in die tijd al duidelijk dat, mede gezien het snel stijgende bevolkingscijfer, modernisering en heroriëntatie nodig waren, wilde men een gevoelige daling van het toch al niet zo florissante welvaartspeil voorkomen. Dat was geen nieuw denkbeeld: al in '36, toen Nederland de gevolgen van de diepe wereldcrisis te boven begon te komen, had de regering tot bevordering van de industrialisatie besloten – er was toen een Maatschappij voor Industrie-financiering en, als onderdeel van de afdeling Nijverheid van het departement van economische zaken, een Bureau Industrialisatie in het leven geroepen. Dat was een bescheiden begin: de Maatschappij voor Industrie-financiering had, toen de Duitse bezetting begon, slechts 48 kredieten toegekend tot een totaalbedrag van f 3,6 mln.

Na de bevrijding werd die lijn in zoverre doorgetrokken dat het kabinet-Schermerhorn meende dat het op de weg van de overheid lag, het verlenen van kredieten voor de economische wederopbouw van het land niet aan de particuliere banken alléén over te moeten laten: van de f 300 mln waarmee de Herstelbank werd opgericht, werd 51% door de